

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyitlér sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.

A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvnyomdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Községi iskola-e vagy felekezeti?

Anyki és oly sokféle közéletünkben az ellentét, hogy igazán önmagunk iránti kegyetlenség volna azokat még újakkal is tetézni. Legjobb erőink, legigazabb törekvéseink fáradság ki ez ellentét egymással való harcában és éppen a közügy, melyet ily módon legigazabban szolgálni vélünk, szenved alatta legnagyobbat.

Kanizsán a képviselőtestületben felvetik a kérdést, hogy községivé vagy felekezetié tegyék-e az iskolát. A községi jelleg mellett szavazók kisebbségben maradnak és ez a párt erősen meg van győződve, hogy ezzel hosszú időre lehetetlenné lett téve a község kulturális fejlődése és hogy most már be lett ott vágva a szellemi fejlődésnek minden lehetséges útja. Másrészt azonban a győztes fél szint oly erősen, vagy talán még erősebben hiszi, hogy megmentette a községet egy kétségbejövő jövőtől, melynek ha útját nem állja, a legközelebbi nemzedéket az erkölcsi telenség prédájával szolgáltatja ki.

Kimondjuk mindjárt eleve, hogy a község nem jól szolgálta a maga érdekét, midőn a községi iskolát elejtette, mert ezzel elvesztette önrendelkezését iskolái felett. Gazdasági szempontból — a mint tudjuk, ez is belejátszott a vitába — se nyert semmit, mert azzal a gazdag dotációval, melyet a felekezeteknek juttat, a maga iskoláit is bőven kitarthatta volna. Hanem hát azt is kimondjuk minden tartózkodás nélkül, hogy ez az egész nagy és anyni hévvel folytatott vita nem egyéb, mint tisztán hatalmi kérdés, melynek akár a kulturához, akár a közérkölcösséghez egy szemernyi köze sincsen.

Foglalkozunk egy kissé a kérdéssel. A községi iskola ellen rendszerint azt szokták felhozni, hogy nem eléggé gondozza a vallás-erkölcsi nevelést; a felekezeti iskola ellen, hogy kevés ténnyel enged azon megváltozott felfogásnak, mely megkívánja, hogy az iskola bizonyos koncessziókat tegyen a kor követelményeinek. Ez a megkülönböztetés azonban — legalább ily éles ellentételezésben — rendszerint csak a vitaközö felek elfogultságában bírja gyökerét, mert a gyakorlati élet egészen másról tesz tanúságot.

A közös iskola — de nem felekezeten kívüli, mint mondani szokták, mert akkor ugyan mi dolga volna ott a papnak? — a közös iskola, mondjuk, midőn teljesen átengedi a vallás tanítását azoknak, kik arra állásuk és hivatásuknál fogva legalkalmasabbak: távolról sem tekintik őket ellenfeleknek, hanem éppen hű sáfároknak, kiknek a kitért közös cél iránti munkáját nem hogy kicsinylené, hanem ellenkezőleg magasra becsüli. Azután a derék jóra való tanító, ha mindjárt közös iskolánál működik is, mindenkor rajta lesz, hogy nevédekében a szív nemesebb érzeteit fejlessze, az erkölcsi akarattal megszilárdítsa és hogy őket istenfőlökké, jámborakká tegye. Teszi pedig ezt éppen a sokat kártható modern iskola szellemében, holott nem lehet tagadni, hogy egyik-másik felekezeti iskolánál a vallás tanítás módszere csakugyan olyan, mely mellett a szív üresen marad, mely nem hogy emeli, de egyenesen eltompítja az érzést minden magasabb dolog iránt.

Más oldalról azonban szintoly elhibázott és téves felfogás, hogy a felekezeti iskolák nem állanak a kultúra szolgálatában. Ismerünk igen kitünően szervezett és ugy a gyakorlati élet, mint a modern kultúra legfokozottabb igényeinek is teljesen megfelelő felekezeti iskolákat, és ismerünk másrészt igen primitíven felszerelt olyan közös iskolákat, hol a tanítás ügye nagyon is gyenge lábon áll. Hisz közismerés tény, hogy gyakran igen kicsiny hitközségek tetemes áldozatok árán és nagy megerőltetéssel tartanak fenn felekezeti iskolát, csak hogy a gyermeket az alacsony színvonalon álló helyi közös iskolába küldeni ne kénytelenítenek. A példák gyűlöletesek . . .

Valóban van valami, ami e kérdésben is magasan felette áll azon mesterkélt és nagyon is szövevényes rendszernek, melyet az emberek törvények és rendeletekbe szorítva megalkottak, és

ez: az iskolában működő tanerők szakképzettség, derekassága, műveltsége. A hol ez megvan, ott kitünő lesz az iskola, a nagy városban éppen úgy, mint a legfélreesebb tanyán, akár a község, akár a hitfelekezeti védszámnyai alatt; a hol pedig ez nincs meg, ott nyomorgatni fogják a tanügyet, ha mindjárt az iskolával kapcsolatos külső tényezőkhöz a legkedvezőbb módon fognak is összejátszani.

Vagy jók voltak tehát — a mint azt feltételezni akarjuk — Kanizsán eddig is az iskolák, és akkor a felvetett kérdés eldöntésének sorsa a tanügyet alig érinti; vagy nem jók az iskolák, és ezen az iskolák jellegének megváltoztatása keveset segített volna. Mert azt ugyan ne gondolják Kanizsán, hogy az iskola jellegének változtatásával a felekezeti tanítóknak egyszerűen utalput köthetnek a talpára, vagy hogy ezzel buzgalmukat s tapintatukat, ha nincs, megteremtik.

Akik tehát Kanizsán azzal küzdöttek a községi iskola ellen, hogy elhitették a kevésbé intelligens elemekkel, miszerint a községi iskola eltiltja nevédekének a gyónást, hogy kidobja a tanteremből a szentképeket és gúnyt csinál a vallás legszentebb dolgaiból: azok ugyancsak tisztességtelen eszközöket használtak s e mellett botorul és lelkiismeretlenül jártak el. De viszont épp oly túlzottan tartjuk a közösiszola-pártiak a fölötti jajveszklését, hogy ama képviselőgyűlésen, melyen a felekezeti iskola fentartását kimondták, elvesztették a községet és hogy ott most már minden intellektuális fejlődésnek el van vágva az útja. Ismerünk mi Kanizsán igen sok derék és művelt embert, pedig hát bizony mint elemi tanulók ezek sem énekelhették mind, hogy „Pesten jártam (közös) iskolába . . .”

Mi ebben a kérdésben — mint említettük volt — inkább csak a hatalom kérdését látjuk felvetve és e tekintetben a község kétségtelenül elvesztette a játszmát; elvesztette pedig önrendelkezési jogának nem nagy előnyére. És ha Kanizsán azt hiszik, hogy nem játszották ki még az utolsó tromfot, ők lássák, hogy mit süthetnek ki.

Mi a magunk részéről inkább azt óhajtanók, vigyék át Kanizsán a küzdelmet oly térerre, a hol aztán meg is fog látszani, hogy a község kulturális érdekét igazán és önzetlenül szívükön viselik. Kövessék O-Beese példáját, csak hogy más, egészségesebb és a község szültségeinek megfelelőbb irányban. Állítsanak polgári vagy közepkereskedelmi iskolát, vagy állítsák fel fokozatos fejlődéssel, kapcsolatosan mindkettőt és ez aztán kétségtelenül nagy és hatalmas fejlesztéssel lesz a község közművelődése színvonalának emelésére, akár községi, akár felekezeti maradjon is az elemi iskolák.

Pozsonyi Béla.

Házasság és vadházasság.

Két különböző nembeli egyének, benső vonalomból eredő és legteljesebb életközösségre kiterjedő tiszteletteljes egyesülése: házasságnak mondatik. Ezen egyesülés célja kettős. Egyik az emberi nem fentartása és képzése; másik a lelkek együttes törekvése mindabban, ami szép és jó és isteni. Ily lelki egyesülés már magában véve is oly erkölcsi mozzanatot alapít, hogy a házasság intézményét pusztán erkölcsi szövetségnek bélyegezni, rút félreértés lenne. A választástól függ tehát — éppen azért, mivel a házasság két rokon lélek egyesülése — boldogságunk, avagy teljes boldogtalanságunk. Igen találóan mondja koszosz irónk Eötvös József: „Egy szép nő szívének angyal és ördög egyaránt lehet!” Az olyan nő, ki igaz szerelemből köti meg a házassági frigyét, ki hivatásával tisztában van, ki a viszonyokkal és körülményekkel számolni tud: paradicsomot alkot családjá számára még a vadonban is. Az olyan nőnek igényei nincsenek, tetszvágyat nem ismer, a társadalmi gyönyörök után nem áhitozik, családi szentélye az ő kis világa, ő maga pedig e kis világnak jóltevő angyala. Ámde lehet a nő a férfi ördöge is. Ha fékvesztett indulatok, égető szenvedélyek, könnyelműség és önzés megszegetik véle a hűség megszentelt esküjét; ha önmagára

és mítsem sejtő családjára szégyent és gyalázatot hoz: nem ördög-e az olyan nő? Egy megcsalt szerencsétlen férfi ördöge! Lehet-e ily esetben még házasságról szólni? Lehet-e követelni, hogy a megcsalt férj egész életén át szenvedjen ártatlanul csak azért, mert az angyalból ördög lett?! És viszont jogos-e ama követelés, hogy egy házszontalan, korhely és kártyás férfiú ártatlan felelőségének zsarnoka legyen?! Hogy a hitvesi hűség és erény mintaképe köve legyen mindhalálig egy oly torzalakhoz, kitől undorral már régen elfordult?! — A katolikus egyház csak az ágy és asztaltól való elválást engedi meg s ezen eljárásnak eredménye vagy a feleknek más vallásra való áttérése s ezen vallás egyházjoga szerinti elválás; vagy ami most már meglehetősen divatos, a vadházasság kötése. A protestáns egyház elvben szintén a házasság feloldhatatlanságát vallja, mindazonáltal bizonyos esetekben a házasság végleges feloldását is megengedi. Megengedi pedig következő esetekben:

1. Ha örökös tehetetlenség létezése forog fenn, mely a házassági köteletség teljesítését gátolja, örökös és orvosolhatatlan.

2. Ha a férj vagy a nő házasságtörést követett el, vagy oly vétet, melyért legalább öt évi súlyos börtönnel büntetett.

3. Ha az egyik fél a másik élete ellen tör, vagy az egyik fél a másikat oly súlyos bántalmakkal illeti, hogy ezáltal annak élete veszélyben forog.

4. Ha legyőzhetlen idegenkedés és kölcsönös gyűlölet létezik a házastársak között.

5. Ha a férj vagy a nő oly rendetlenül él és annyira tékozol, hogy a házastárs vagyonát felemészttel fenyegeti; vagy a család becsülete és tekintélye kockáztatva van.

6. Ha az egyik fél a másikat érzékeny s oknélküli keserítésekkel fenyegeti, nyugtalanítja.

7. Ha a házasság oly testi sérvényben szenved, mely tartósságánál és ragályosságánál fogva a másik fél egészségét veszélyezteti.

Ami magát az elválási, illetve a házasság feloldási eljárást illeti, ez bizony eléggé keserves; mert a protestáns egyház nem sürgeti a hozzá tartozó házassági ügynek törvény által való rendezését, hanem megelégszik azzal, ha házassai felett a világi törvényszék ítél, százesztendő, herce-hurcás gyakorlat szerint. Így azután nem csoda, ha protestáns felek is unitárius hitre térnek csak azért, hogy az unitárius konzisztórium által elválasszassanak. A magyarhoni protestáns váloperekre nézve még ma is II. József császárnak 1786. március 6-án kelt nyílt parancsa mérvadó. E szerint a lelkész három ízben kísérli meg a kibékítést s csak ha az nem sikerül, küldi a vizálykodó házastársakat, bizonyítvánnyal, a világi törvényszék elé. Ott azután ismét kezdődik a felesleges békéltetés s végre három hónapi ágy és asztaltól elválasszass mondatik ki. Mivel azonban ezen elválasszass ismétlődhet és a házasság végleges feloldása gyakran ad calendas graecas elodáztatik, felesleges mondanom, hogy az egész procedura meddő, hivatalos zaklatásnál nem egyéb. Mindamelllett a beadott váloperek egyharmada rendesen végleges feloldásával s a feleknek boldogabb házasságra való bocsátásával végződik.

Különben a mely fél a perlekedést megunta, vagy itéletileg elutasított, vadházasságban keresi a földi paradicsomot.

A vadházasság manapság már igen divatos és felette kelendő cikk.

Iffak, kik alig töltötték be a tizenhatalmadik esztendő, vadházasságot kötnek az ismétlő iskolából alig kikerült tizenöt éves leányzókkal. A mig katonasor alá kerülnek, már két-három törvénytelen gyermekről kell gondoskodniok. Persze a katonatörvény az ily szerencsétlen magzatokkal nem törődik s ha apjuk odavész, rendesen a község terhére esnek.

A mi alföldi protestáns németjeink már annyira vitték, hogy náluk a pártás menyasszony bizony ritka, mint a fehér holló. Mig a magyar ember akkor boldog, ha házánál lakodalom lehet, addig a német, mint valami zulukaffer, vadlakzival kezd az életközösséget. Sokan csak évek múltán,

a midőn már 3-4 törvénytelen gyermek sir utánuk, cseresznek le nagy kegyesen papjukhoz abbeli követelésükkel: hogy no most már adjon minket össze!

Mondják, hogy a lelkes vegye igénybe az ilyen vadházások ellen a politikai hatóság közbenjárását. Amde a német fuffang ezen is tultesz, mert ágyasát vagy gazdasszonyának, vagy cselédjének adja ki s azután a cseléd törvény oltalma alatt áll a társadalom eme fattyúhajtása és szégyenlője.

A folyton szaporodó, a keresztény társadalmat nyelvtölgötéssel és szemtelen gúnyval sértegető vadházásokok ellen a törvényhozás mit sem tesz; ám pedig azt zengte egyik látnokunk: „Minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs.” Nagy reményeket kötöttünk Szilágyi Dezső személyéhez, ám ne csalódjunk abban, hogy a magyar házasságügy rendeztetni fog.

Kottler Ottó.

Hírek.

A miniszter köszönete. A m. kir. vallás- és közoktatásiügyi miniszter Schöffner József, zombori lakosnak, a helybeli ipar-kereskedelmi iskolának nagylelkűen tett 5000 forintos adományáért, ösztöne elismerését nyilvánította.

Pályázat. Petrovits Bazilián újvidéki gör. kel. püspök, patriárchái helytartó, a zombori gör. kel. hitközséget értesítette, hogy f. évi március hó 30-ig terjedő tartammal, pályázatot nyitott a gör. kel. szerb nagy templomnál egy, a kis templomnál két plébános, továbbá a nagy templomnál egy kápláni állásra.

Kilépés. Schröder Aladár, zombori kir. pénzügyigazgatósági fogalmazónak és szegedi 5-ik számú honvédelmi feladandó szabadságot állományú hadnagynak saját kérésére megengedték, hogy a honvédség kötelékéből való kilépését teljesítse folytán — viselt tisztiorvosoktól megtagarása nélkül f. évi március hó elsejével kilépjen.

Városi közgyűlés. Zombor szab. kir. városi törvényhatósági bizottsága 1890. évi március hó 6-án délelőtt 11 órakor a városháza nagytermében rendkívüli közgyűlést tartott, melynek egyetlen tárgya a sikarai erdőben létesítendő vendéglő építési vállalatának biztosítása iránt megtagarott árverés eredménye, s a vendéglő bérbeadása tárgyában teendő intézkedés volt. Az építtető Puskás Agoston helybeli vállalkozó készíti 3076 forint 87 krért. Az építkezést azonnal köteles megkezdeni, úgy, hogy június 1-én már átadhassa. Az épület külsőleg is igen csinos lesz s állani fog egy 15 méter hosszú és 6-1 m. széles tereméből, folyosóból, szobából, konyhából, éléskamrából és pincéből. — Kérjük a polgármester urat, máskor ne fogadjon el vállalkozóinktól német offer-teket; mert ha az ilyen külsőségekre egy magyar törvényhatóság nem ad semmit, akkor hiába írunk könyveket arról, hogy az ipar s kereskedelem megnagyosodik.

Hirdetmény. Bács-Bodroghvármegye alispánja részéről az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. t. c. végrehajtása tárgyában a volt földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur által 1888. évi október hó 15-én 40000. sz. a. kibocsátott rendelet 83. §-a értelmében ezennel közhírré tétetik, miszerint a martonosi rakodóhoz szakértőül Székfi Ferenc zentai lakos rendelettet ki. Az egyszerű kiszállás után napidíj címén két forint, míg fuvardíj címén pedig egy forint állapítatik meg. Ezenkívül vizsgálati díj fejében a fenntebb hivatkozott állategészségügyi törvény végrehajtása tárgyában kiadott utasítás 79. §-a értelmében a szakértőnek fizetendő meg: a) szarvasmarha vizsgálata után 1-10 darabig 1 frt, 10-30 darabig 2 forint és 30 darabon felül levő állatok darabja után még 1-1 krajcár. Midőn a szakértő vizsgálata külön miniszteri rendelettel más állatnemekre is kiterjesztett: b) lovak vizsgálata után a szarvasmarha tekintetében az a) pontban megállapított kules szerint; c) juhok, kecskék és sertések vizsgálata után 100 darabig a hány darab, annyi krajcár; a százon felül levő darabok után pedig egy-egy fél krajcár állapítatik meg. Kelt Zomborban, 1890. évi február hó 26-án. Schmausz Endre s. k., alispán.

A tisza menti vasúttársulat igazgatósága a legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy a zentai pályaudvart egy sínpárral kibővíti, a pályalátogat megnagyobbitja és vendéglőt épít. A munkához hozzáfognak, mihelyt az időjárás megengedi.

Artézi kútforrás előnyökkel. Seidl Gyula eszéki lakos Nagy-Beeskerek városának ajánlatot tett, hogy 11 ezer forintért artézi kutat fur, mely naponta 2 ezer hektoliter vizet fog adni, ha ezen eredményt el nem éri, lemond minden díjazásról. Így aztán könyv artézi kutat furatni!

Levéljegyek hiánya. Panaszok érkeznek folyton hozzánk, hogy ritkán kaphatók levéljegyek az elárusítónál. Utána jártunk a dolognak és azt a választ kaptuk minden oldalról, hogy a nehézséget a készletek csekélyesége okozza. Ugyanis a postán sincs elég bélyeg és így gyakran három-négyeszer is elküldik onnan bélyeg nélkül az inasokat. Innen van tehát, hogy a postatisztek bélyegkiadással munkájukban folyton fel lesznek tartóztatva. D. kereskedő.

A zombori ált. ipartestület által létesített utasszálló költségeihez újabb a zombori takarékpénztár 100 frttal, a kereskedelmi és iparbank 50 frttal, az önszervező szövetkezet 50 frttal járultak. A nevezett nemesszívű adakozók, kik ismeretlen szegények iránt kétszeres értékkel bíró jót cselekedni sziveskedtek, fogadják ez uton is az ipartestület legmélyebb halálját és köszönetét. Kelt Zomborban, az ipartestület előjáróságának 1890. évi március hó 1-én tartott üléséből. Husvél István, ipartest. elnök.

Felhívás répatermelésre. A vármegyei gazdasági egyesületnek a hatvani cukorgyár azon ajánlatot tette, hogy a bácskai répat, ha legalább 11% cukortartalmú, bármely bácskai vasúttársulattól átvéti 65 krért, a 14%-on felül tartalmú répat 68 krért, minden métermáza répa után 40 kg. kisajtott répaszeletet ingyen ad, illetőleg ennek métermáza-áért 15 kr.; a répatagot, melyből egy kat. holdra 12 kg. szükséges, kilogrammonként 25 krért adja; katasztrális holdanként, az azt igény-

lőknek 4%-os kamattal, 30 frt előleget ad, miből is 15 frt áprilisban, 15 frt a második kapálásra júniusban fizet ki; az előleg a répa átvétel után számoltatik el. Akik próbát akarnak tenni, magot a gazdasági egyesület titkárja útján kaphatnak. Kívánatos volna már a tervben lévő bácskai cukorgyár érdekében is, hogy minél többen tennének próbát részint a cukortartalom kipuhatólása, részint a vele való bánásnak és gépeknek meghonosítása céljából.

Tudomásul iparosainknak. A zombori ált. ipartestület Zomborban a vásártéren (a megyeháza átkellenében) levő s jelenleg a „3 baltához” címzett Dsinitseffé házat tulajdonjogilag megvevén, f. évi május hó 1-től hivatalos helyiségét oda teszi át. Ugyanitt az érdekelteknek tudomásul hozzuk, hogy fentnevezett házában, illetőleg szállodában kényelmes s a mai kor követelményeinek megfelelő iparos- s kereskedő-szegédi utas szállót (Herberg) rendeztünk be, hova szabályzatunkban meghatározott csekély díj fizetés mellett az alkalmazást kereskedő segédnek bármikor megszállhatnak. Az ipartestület eljárásága. (Jó lesz, ha a rendőrség is értesíti közegit, hogy a céltalanul bolyongó „kereskedelmi utazókat” oda irányíthassák. Rovv.)

A m. kir. postatakarékpénztárnál feb. havában betéttett 408,682 frt és visszafizettetett 287,409 frt. E hónapban mint új betevő belépett 5746, kilépett 3446. A cheque-forgalomban betéttett e hónapban 1.320,594 frt, visszafizettetett 1.021,737 frt. A számlajelzősorok sorába való felvételre e hónapban 103-an jelentkeztek. Az összes résztvevők száma február végével a takarékpénztárnál 156,828, a cheque-forgalomban 394 volt, mely utóbbiak közül eddig 268-an a clearing-forgalomban is csatlakoztak.

Hirdetmény. Zombor szab. kir. város tanácsa közhírré teszi, miszerint a sikarai erdőben ez év tavaszán a város közönsége által felépítendő vendéglő, melynek helyiségeit a városi mérnöki hivatalban betekintethető terv szerint egy terem, egy folyosó, egy szoba, konyha, élés kamra, pince és padlás képezik, folyó évi március hó 16-án délelőtt 10 órakor a városháza tanács-teremben nyilvános szóbeli árverés útján 1890. évi június hó 1-től 1892. december hó végéig terjedő időtartamra bérbe fog adni. Bérle köteles a kiküldési árként megállapított 200 frt évi bérösszeg 10%-kát az árverés megkezdése előtt a kiküldött bizottság elnökénél Vukicsévits Péter tanácsnok úrnál letéteményezni, mely az ajánlat elfogadása esetén a szerződési bérösszeg feléig kiegészítve bérleti biztosítékul szolgál. Vállalkozói szándékozók kötelesek a bérleti szerződés feltételeit, melyek Vukicsévits Péter gazdasági tanácsnok ur szobájában előzetesen is megtekinthetők, az árverés megkezdése előtt aláírni. Az ajánlat az ajánlattevőket azonnal az árverés napján, a várost pedig csakis a törvényhatósági bizottság elfogadása esetén kötelezi. A város közönsége fentartja magának a jogot, miszerint a bérkező ajánlatok közül tekintet nélkül az ajánlott összeg nagyságára szabadon választhasson, vagy pedig valamilyen ajánlat mellőzésével új árverést hirdethessen. — Utóajánlatok nem fogadtatnak. Kelt Zomborban a városi tanács 1890. évi március hó 6-án tartott üléséből. Dr. Csíhás Benő, polgármester.

A bogojvai bankoprés. Muzsly József bankóhamisítás és betöréses lopás büntetével vádolt bogojvai illetőségű, 46 éves, róm. kath., nős, magas, szikár, arca hosszú, szeméi barnák, szemöldöke fekete, orra és szája rendes, haja és bajusza fekete, szakállá borotválta, különös ismertető jele: kopaszodás folytán homloka magas, asztalos, nyomozandó s feltalálása esetén a legközelebbi kir. ügyészség útján a zombori kir. törvényszék fogházába szállítandó. Zombori kir. törvényszék.

Ertekezlet. A helybeli szerb választók vasárnap délelőtt a hitközségi épületben gyűlést tartanak a karlovczi kongresszusra küldendő képviselő kijelölése iránt.

Selymeszet. Az újvidéki selyemfonó a múlt évben 8874 kilogr. selyemfonalat állított elő.

Új gyógyserzés. A Rónai Ede-féle fogalmas és csinos gyógytárat megvette Hagelmann Lajos, kaposvári gyógyserzés. Az új tulajdonos a gyógytárat egész fővárosi módra szándékozik berendezni, az átalakítási munkálatokat már a legközelebbi napokban megkezdik. Az átvétel hetfőn fog megtörténni.

Öngyilkosság a börtönben. Topolyai Szevetozár Milan bajai lakost f. hó 3-án a topolyai csendőroök azon gyanu miatt, hogy ökröket lopott, elfogták s a városi fogház egyik magáncellájába zárták. A mint nem sokára az ajtó újra kinyitották, hogy Szevetozárt kihallgassák, ezt az ablak rácsaizatára nyakkendőjénél fogva fölakasztva találták. Bizonyosan a büntetéstől való féltelmében akasztotta föl magát.

Bajmokról írják: F. hó 3-án virradóra ritka szülessi esettel, meglehetősen érzékenyen, örvendeztetve volna meg Kriszán István né férjét, ha a születés nyomában, rövid vártatara, a halál is nem állott volna ott mindjárt kaszájával. A szegény anya 3 gyermeknek (2 leány 1 fiú) adott életet, míg a 4-ik gyermek a maga szülőanyának életét kívánta áldozatul. A hamarjában megkeresztelt 3 gyermek, rövid élés után, másnap, a szerencsétlen anyával együtt egy koporsóban lett eltemetve, a közönségek rendkívül nagy részvéte mellett. Midőn az érzékeny sujtott s a legszegényebb osztályhoz tartozó nap-számos ember szorult anyagi helyzetéről hallatszott néhány könyörtelen hang, csakhamar akadtak nemesen érző emberbarátok ifjú Rickert István és Veréb Antal kereskedő urak személyében, kiket a felebaráti szeretet önzetlen gyakorlásában különös elismerés illet; mert e két, igazán keresztényiesen gondolkozó és csekély férfiú volt az, kik hamarjában 23 frt 20 kr. gyűjtötték a legszegényebbek fedezésére. Plébános urunk, az anyagi segélyezésen felül, a közönség hirneves agg kántorával együtt elengedték a nekik járó temetési illeteket; ezen felül a közlakosok is vallaskülönbség nélkül a következőleg adakoztak a szerencsétlen férj javára: ifjú Rickert István 1 frt 20 kr., Pfeifer Pál, N. N., Alföldy Nándor 1-1 frt., Veréb Antal, Beslity Tádé 60-60 kr., Szedresy Károly, Scheidler János 50-50 kr., Barakovits Márkó, Mayer Márton, Amstádt Zsuzsanna, özv. Pertich Gyrosyos Anna 40-40 kr., Birosevits Jenő, Budánovits Árpád, Schosberger Hermann, Wolf János, Lichtneckert Antal, Lichtneckert János 30-30 kr., özv. Pfeifer Gáborné, Margetity Péter József, Gärtner Sándor, Kollár József, Alföldy Géza, Hajnal Mihály, Weisz Lipót, Budánovits István, Fehér József, Szüts Mihály, Szakás Máttyás, Karpelesz Ferenc, Fábán János, Faragó János, Kulity Máttyás, Rickert Lőrinc, Schill Márton, Gube-

nyáz Antal, Wolf Katalin, Wolf Lőrinc, Himplmann Andrásné, Nagel János, Kókay György, Mayer György, Szabados Mór, Nuszpél Jakab, Kinder István, Budánovits Luka, Niederholczér József, Niederholczér Antal, Czettel Lőrinc ifjú, Mayer Márton ifjú, Péter József, Elgetz János, Nágel Erzsébet, Rupek János, Merkovits Pál, Merkovits Antal, Merkovits József, Pelczér Antal, Szatmári Márton, Odry János, Herczeg Ferenc 20-20 kr., Zvekán István 25 kr., Barta Panka 15 kr., Czettel Lőrinc albíró, Fiedler Géza, Hajnal Pál, Kungl Máttyás, Ritscher Katalin, Mór, Braun Kálmán, Görbey István, Grauer György, Józsa Imre, Vrábely József, Weiner Henrik, Orschelbacher György, idős Faltum Mihály, Himplmann István, ifjú Faltum Mihály, Ritscher József, Ritscher Katalin, Patarsits József, Czettel József, Kohn Leonárd, Schäfer Antal, Nágel Pál, Nágel Lőrinc, Kirchenmajer György, Schön Magdolna, Richter Antal, Budánovits Lujza, Budánovits Jenő, Milojnovits Balázs, Szuvajtsits Antal, Dulity Antal, Katantát József, Kollár János 10-10 kr., Wolf Ferenc 5 kr., összesen 23 frt 20 kr.

Új napilap. Szegeden március 15-én Endrénny testvérek kiadásában „Szeged” című politikai napilap indul meg, szabadalvúpartí programmal, Lipesey Ádám felelős szerkesztése alatt.

Előmunkálati engedély. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter f. évi február 27-én kelt rendelettel Csuka Sándor mérnök és dr. Király Sándor ügyvéd, ókanizsai lakosoknak, Ó-Becsétől a bácsmegyei helyi érdekű vasutak végpontjától Tisza-Földvár (Bács-Földvár), Csurogh, Goszpodince, Zsablya (Józseffalva), Gyurgyevó, Kovil-Szent-Iván, Vilovó, és Lok községek határain át Titelig vezetendő helyi érdekű vasutvonatra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Panasz. Szerkesztő ur! Egy idő óta a zombori vasúti állomásnak nincs vendéglője, felette csodáljuk, hogy ép most, midőn a közlekedéstől erőlyes és szakavatott vezetője az utazó közönség érdekeit minden irányban előmozdítani igyekszik, történt meg az, hogy az utazó közönséget egy vasúti vendéglő előnyeitől megfosztották. Itt Zomborban a naponta 3-szor közlekedő vonatok mintegy fél-fél órát időznek, s valóban felette kívánatos, hogy az utazó közönség — ép a szokásos étkezési időkben érintvén a várost — ebbeli szükségleteit itt kielégíthesse, a mihez az utazók az eddig nyitva állott vendéglő által már hozzá is szoktak. Sziveskedjék szerkesztő ur e sorokat úgy az utazó közönség, mint főleg a zóna által ide vonzott környékbeli lakosság érdekében közléstenni, és nem kételkedünk, hogy az államvasutak igazgatósága — mely az utazó közönség méltányos igényeit mindig készséggel elégítette ki — a vendéglő megnyitása iránt hovaelőbb intézkedni fog. (Egy utas.)

Jegyzőseged kerestetik egy jónévjű jegyző irodában 20 frt havi fizetés mellett. Ugyanott egy gyakornok is nyer állást. Bővebb felvilágosítással a szerkesztőség szolgál.

Sztapári számárhajza és öngyilkosság. Ó-Sztapáron a múlt hó 20-ika körül, egy Milanov Szevetozár nevű bajsai juhász, Kovcsin Mita kárára két szamarat lopott. A gyanu, tagadása dacára, mindjárt őt terhelvén, Simits Lajos itteni kir. csendőroparancsnok beki-sértette a községi őrszobába, hol az őrnek meglagya, hogy vigyázzon reá reggelig. A jó legény azonban éjjeli 12 óra körül eltűnt s nyoma veszt; egy pár napra reá azonban sikerült a derék és pártatlan eréllyel és sikerrel működő őrsparancsnoknak az ípsézt elfogni, ki tettét azonnal be is vallotta, mondván, hogy a szamarakat egy topolyai emberrel rejtette el. Másnap, illetve e hó 1-én Topolyára kísértetett, hol a szamarak csakugyan meg is kerültek: itt azonban juhászunk, valószínűleg vesztett türelme következtében az ottani községi börtönben nyakraválójánál fogva a vasrácsoz ablakra felakasztotta magát, s meghalt. Nevezetes, hogy ezen egyénnek mindkét kezén egész rendes kinövésű hat ujjja volt, a hüvelyken kívül rendes öt hosszú ujj; node tettei bebizonyították, hogy az Isten nem hiába adott neki 12 ujjat, mert hát hasznát is vette, lévén ő hosszú ujjú. — Az ó-sztapári szállásokról a múlt hó utolsó napjaiban Bischof Henrich tulajdonát képező 70 drb birka lopatott el; mely esetben már több letartóztatás is történt, s nem esalódunk, ha azt hisszük, hogy fent érintett s fáradságot nem kímélő őrsparancsnok a tolvajokat mihamarabb kézrekeríti.

Halpaprikás. Apatinban f. hó 8-án, azaz szombat, az „Andrész”-féle vendéglőben halpaprikás lesz, melyre a vagyéremű közönség tisztelettel meghívatik. Kezdeté pont 8 órakor este. Egy teríték ára 1 frt 20 kr.

Rejtélyes gyilkosság. Vaskut községében az év elején felállított rendőrség vezetője, Moldován János, erőlyes puhatolással önbuzgalomból felderítette, hogy a néhány hét előtt eltűnt Klingy Pál vaskuti lakost, ki neje s családjával rossz viszonyban élt, veje Schoblocher Pál meglötte, s mintfog azonnal nem halt meg, neje és leánya hozzájárulásával baltával agyonverték s az istállóban elásták. A bűnösök a bajai kir. járásbíró-ságnál immár várják méltó büntetésüket.

Piknik. Vettük a következő meghívót az 1890. évi március hó 8-án a felső-városi ovoda javára a „Vadászkürt” emeleti termeiben műkedvelői előadással egybekötött zártkörű piknikre. Belépőjegy 2 frt. Az ételkiszolgálása ingyen történik. A rendezőség. Belépőjegyek csak a meghívó előmutatása mellett Engdel Mór úrnál kaphatók. Kezdeté 1/2 8 órakor. A műkedvelői előadás műsora: 1. „A szórakozott kisasszony.” Vig monológ, Gabányitól. Előadja: Singer Berta kisasszony. 2. „A primadonna.” Vigjáték 2 felvonásban. Személyek: Sár-vary Bandi, Feuermann Manó ur. Sárvary Emma, neje, Szegedi Rasel k. a. Sárvary Julia, Sárvary Bálint, Bandi testvérei, Postamesternő k. a. Deutsch Kálmán ur. Pésüs Laura, a postamesternő, Goldfahn Cilka k. a. Pásztoné, a primadonna, Kramer Kornél k. a. Fűredyné, a keres-márosné, Goldfahn Lina k. a. Lidi, a szobaleány, Galandauer Paula k. a.

Ritka jubileum. A hódásági róm. kath. templom gondnoka Liely Ferenc a múlt hóban tölté be ebbeli működésének ötvenedik évfordulóját. Egy félszázad óta a templom szolgálatában, feltűnyőre a rendre és tisztaságra, segítkezve az egyházi ténykedéseknél. Egy félszázad előtt hivatott meg e tiszteségre s e hosszú idő alatt sok minden megváltozott a községben csak ő maradt a régi: az Isten házában pontos, kötelesegtudó, valódi gondnoka. Ott volt mindig az egyháznak a család életbe vágó ténykedésénél; ott állt a kereszteselő me-dencénél, midőn az újszülött megkereszteltetett; ott állt

az oltárnál, ha végső utjokra nek. Kötelessé feljebbvalóinak gezte és végző más után jöttö tisztségébe eme mely most, ni mutatójához életét a templon és derék fiak dr. Liely Józse ségnek örven működési kört azért teljes mé koszoruját is. S vebra is az I nek, unokáinak melt elismerés

Választás. február 27-én a báró Rédl Lajos alapszabályokot igazgatóvá Bied választották.

Himen. szeti orvos Sz Krausz Laura k

A pénz. közelebb a követ 1. Temetke egyenérték-ment

2. Góznak az épületekre es szerelések bérbe dek adó tárgyát

3. Az adókötvények kamatot kiízető letárnak beszozta földi lakosok bnt az, hogy az „Ad társaság, az 188 nyereség- és ves forint elsőbbségi 50 kr kamatot a kiízetett kam megfelelő általán bezett és az adó közizgatási fölébbezés elutas rom okból nem t. i.: 1. hogy a nem belföldi lakos mivel az adófelig adót, hogy a köte azért, mert a köte föl s így annak a gilya biztosítva, y kitógásra nevez hanum csak egy ügyelő azt jegyzé itt csak az tartand 900,000 arany for kamatot fizet, tehát Ebből tehát kétsz teletettsége. Hatra kamatot nem az alá nem vonatkoz csak a hazai poz nines kimondva az tárnak nem adozni ink: a földtelek vasuti elsőbbségi kötelesek és az ad lakik a kötvény szolja meg, hogy maiti adókötelese nandó. — A Buda adófelügyelő javm fizetése alól fölm a m. kir. pénzügy és az adófelügyelő a többek közt, h ségi kötvényeknek, tőkekamattól mé ha igazolható lenne vannak elhelyezve

A Gazdasá dasági és műszaki érdekes és tanulságos lenne, hogy társ Első helyen kell kő kapitány nagyrészt a rajnai hajózasról, hat a hazai hajózas koriparj illetve érdemeli egy új repa ten közelebből érte tejjasztráló készlet rekról s a lovasutak kításáról szóló cikkek figyelmet kellettek. keltse a községi utas mely ez irányban ig esomagoknak puetu mos világitásnak fat kormány oleső term universalis letra, a utcai posta stb. stb. kesebb közlemények több új találmány raj szabadalmakat maga továbbá a vízi, hajóza gyáripari stb. ügyek, nak, épügy, mint a sz kivanatos közlésére sz is megíthető, mily gazdasági és műszaki de általában mindazok haladás iránt közelebb

az oltárnál, ha két szív örök frigyre lépett és kísérte ki végső utjokra mindazokat, kik egy jobb hazába költöztek. Kötélleseit kiváló szorgalommal, becsületességgel, feljebbvalóinak és a hívőknek teljes melegezésére végezte és végzi még ma is, s azért a mint az évek egymás után jöttek és mentek, a bizalom, mely őt egykor tisztségébe emelte, osztatlan tisztelettel és szeretettel lón, mely most, midőn munkásságának ötvenedik mérföld mutatójához ért a szív igaz melegével üdvözlő. Egész életét a templom szolgálata és családja közt osztotta meg és derék fiaikat nevelt a köznek, kik közül az egyik dr. Liely József községünknek szeretett és közkedveltségnek örvendő orvosa. Becsületes munkával töltte be a működési kört, melyet a Gondviselés részére kijelölt és azért teljes mérvben megérdemli a nyilvános elismerés koszorúját is. Szívvel kívánjuk, hogy legyen vele továbbra is az Isten áldása és lebegjen felette gyermekeinek, unokáinak szeretete és polgártársainak jól kívánt elismerése. r. t.

Választás. A sztanisicsi takarékpénztár f. é. február 27-én tartotta meg évi közgyűlését rasztinai báró Rédl Lajos elnöke alatt, mely alkalommal az alapszabályok értelmében három évre takarékpénztári igazgatóvá Biehler Vilmos eddigi igazgató újból megválasztott.

Himen. Dr. László Mór, esz. és kir. tengerészeti orvos Sztanisicson jegyben jár a szép és kedves Krausz Laura kisasszonnyal.

A pénzügyi közigazgatási bíróság legközelebb a következő elvi jelentőségi határozatokat hozta:

1. Temetkezési egyesületek ingóvagyonára: illeték-egyenérték-mentes.

2. Gözmalomok bérbeadásánál, a házbéradó csak az épületekre eső bérösszeg alapján vehető ki; a földszerelesek bérbeadásából eredő jövedelem pedig a járadék adó tárgyát képezi.

3. Az adómentességben nem részesített elsőbbségi kötvények kamatai után járó tőkekamat-adót a kamatokat kifizető belföldi társulat akkor is köteles a kincstárnak beszolgáltatni, ha az elsőbbségi kötvények külföldi lakosok birtokában vannak. Ez ügyben a tényállás az, hogy az „Adria“ magyar tengeri hajózási részvénytársaság, az 1887. évről benutartott mérleg, illetőleg nyereség- és veszteség-számla szerint 900,000 arany forint elsőbbségi kölcsön után, az 1887. évre 56,587 f. 50 kr. kamatot fizeti ki. A fővárosi kir. adófelügyelő, a kifizetett kamat után 5658 f. 75 tőkekamat-adót és megfelelő általános jöv. pótdót irt elő. A társaság fölebeztet és az adó törlesztést kérte. A fővárosi adófelügyelő, a közigazgatási bizottsághoz terjesztett javaslatában, a fölebbezés elutasítását javasolta: mert az „Adria“ három okból nem tartja magát az adófizetésre kötelezve, t. i.: 1. hogy a kérdéses kölcsön; 2. hogy a hitelezők nem belföldi lakosok. Az első ok figyelmen kívül marad, mivel az adófelügyelő nem azon a címen irta elő az adót, hogy a kölcsön jelzőleg van biztosítva, hanem azért, mert a kölcsön elsőbbségi kötvényekre vétett föl s így annak a bizonyítása, van-e a kölcsön jelzőleg biztosítva, vagy sem, teljesen fölösleges. Arra a kifogásra nézve, hogy a kötvények nem elsőbbségi, hanem csak egyszerű adóssági kötvények, az adófelügyelő azt jegyzi meg, hogy pozitív törvény hiányában itt csak az tartandó szem előtt, hogy a társaság tényleg 900,000 arany forint kölcsönt vett föl, s hogy erre 5% kamatot fizet, tehát az adóalap létezése nem tagadható. Ebből tehát kétségtelen az intézet szavatosság iránti kötelezettsége. Hátra van még a kifogás, hogy a kifizetett kamatok nem az ország lakosai élvezik s így ezek adó alá nem vonhatók. — Igaz ugyan, hogy tőkekamat-adót csak a hazai polgároknak lehet kiróni, hanem ezzel még nincs kimondva az, hogy külföldiek a magyar állam kincstárnak nem adózhathatnak, mert vannak államkötvényeink: a földterhelmentesítési, szőlődezmaváltási, keleti vasúti elsőbbségi kötvények, a melynek kamatai adókötelesek és az adó levonatik, akár bel-, akár külföldön lakik a kötvény tulajdonosa. Jelen esetben is a törvény szabja meg, hogy a társulatoknak adott kölcsönök kamatai adókötelesek, s hogy az adó a kifizetésekor levonandó. — A Budapest fővárosi közigazg. bizottsága az adófelügyelő javaslatát mellőzte s a társulatot az adó fizetése alól fölmentette. A megfellebbezett határozatot a m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság megváltoztatta és az adófelügyelő intézkedését jóváhagyta, kimondván a többiek közti, hogy a szóban forgó kötvények elsőbbségi kötvényeknek tekintendők, s hogy az ezek után járó tőkekamat-adó még abban az esetben is megfizetendő, ha igazolható lenne is, hogy a kötvények mind külföldön vannak elhelyezve.

Irodalom.

A Gazdasági Mérnök című közérdekű gazdasági és műszaki hetilap legutóbbi számaiban több oly érdekes és tanulságos cikket közölt, melyekről kívánatos lenne, hogy tágabb körökben is tudomást vegyének. Első helyen kell kiemelni Kemesy Kálmán hajóskapitány nagyérdékű uti jelentését, illetve tanulmányát a rajnai hajózásról, melyben sok megszívlelni valót találhat a hazai hajózás is. Az örvendtes lendületnek indult eukoripar illetve repáttermelés szempontjából figyelmet érdemel egy új repafeljáró és kiemelő gép, továbbá szintén közelebbről érdekelheti a gazdaközönséget egy új tejszótörizáló készülék ismertetése. A villamos propellerokról s a lóvasznakak villamos vasutakká való átalakításáról szóló cikkek szakkörökben máris megérdemelt figyelmet keltettek. Közégeink figyelmét kell hogy fölkeltsse a községi utak és terek rendezéséről szóló cikk, mely ez irányban igen életre való eszméket fejt ki. A csomagoknak pneumatikus uton való szállítása, a villamos világításnak falun való alkalmazása, a préselt takarmány olesó termelésére szolgáló készülék, a legújabb universalis letra, a javított fágó-készülék, a berlini utcai posta stb. stb. ismertetése, mind érdekesnél érdekesebb közlemények. Ezeket kivül minden szám közli több új találmány rajzát és leírását (új találmányokra a szabadalmakat maga a lap szerkesztősége is készíti); továbbá a vízi, hajózási, vasúti, forgalmi, középítkezési, gyáripari stb. ügyek, mind rendes rovatát képezik a lapnak, épügy, mint a szállítási és építkezési hírdetmények kivonatos közlésére szolgáló vállalati rovat. Már ezekből is megítélhető, mily haszonnal olvashatják a közérdekű gazdasági és műszaki hetilapot nemcsak a szakfűriak, de általában mindazok, a kik a gazdasági és műszaki haladás iránt közelebbről érdeklődnek. A Gazdasági Mér-

nök megjelenik minden vasárnap, gazdag és változatos tartalommal. Szerkeszti és kiadja Gonda Béla. Előfizetéseket egész évre 12 f. rttal, félre 6 f. rttal a f. év elejétől kezdve is elfogad a kiadóhivatal (Budapest, V. Árpád u. 12.).

Új zeneművek. Budapesten Rózsavölgyi és Társának zeneműkereskedésében megjelent: „A Kópé“ víg operette I. füzete, zenéjét írta Konti József, ára 1 f. 80 kr., és „Pair Oar“ polka ifj. Maklár Gyulától, ára 75 kr.

Színház.

Pénteken (február hó 28-án) Almási Tihámér népszínművét: „A tót leány“ t. adták. Az előadás abban különbözött a pénteki „rendkívüli“ előadásoktól, hogy nem játszottak kelletlenül. Hankát E. Kovács Ilka adta szép igyekezettel. Néhány dalát meg is tapsolták. Ugy ő, mint a másik két tót: Deák (Misó) és Mátyás (Borbolya) a kiejtésben a vastag „a“ és a nyílt „e“ betűkkel ugyan-csak éreztették magyartulukat. Kiss Pista (Bandi) nem kimélte hangját és érzést sem öntött bele.

Szombaton Duru és Chivot énekes bohózata: „A rezervisták“ mulattatta a közönséget. A bohózatok gyorsabb, gördülékenyebb előadást kívánnak.

Vasárnap két előadás volt. Délután 4 órakor a régi jó „Pelekei nótárius“ t. adták. „Gyermek-előadás“-nak hirdette a színpad, amit úgy kellett érteni, hogy a nagyok a kicsinyeknek játszottak, nem úgy, mint a „Hófehérke“-ben, ahol gyermekek is játszottak a gyermekeknek. Eről az előadásról Vigyázó Laci referáljon.

Este fél 8 órakor a „A falu rossza“ került színpadra. Kiss Pista Gündör Sándort általában jól játszotta, de néhol nem volt elég közvetlen. Enneké azonban dicsérettel lehet kiemelni. Erős hangját kellően mérsékelte és érzéssel énekelte. Finum Rózsit E. Kovács Ilka elég jó sikerrel adta. Eneke is jó lett volna, ha valamivel jobban alkalmazkodik a zenekísérezethez. A szoknyája kissé rövid volt. Deák Gonosz Pistát sikerült alakításban mutatta be. K. Breznay Anna Feledi Boris szerepében — mint rendszeren — igen jó volt.

Hétfőn Halmayné bucsú-felépése volt a „Nebántsvirág“-ban. Hogy Halmayné nevélyen jó reklám, mutatja az, hogy a színház zsúfolásig megtelt, pedig a „Nebántsvirág“-ot már harmadszor adták ebben az évadban. A bucsuzót eleven játékkal és szép énekekkel most is kitétt magáért. A közönség lelkes tapsokkal tüntette ki kedvencét. Visszalépésével félve gondolunk a következő operett-előadásokra. Deák, Celestin szerepében sokat nevetetett. Földváry (Champlatreux hadnagy) is jó volt. A nagy dob (nem a reklámé, hanem a tűzoltó-bandáé) a színházhoz ügyesen verte.

Keddén Pailleron vigjátéka: „Az egér“ került színpadra. Az „egér“ egy titkon szerető, félénk és ártatlan kis leány, akit N. Bodrogi Lina személyesített az ő kedves és diszkrét játékkal. A szerep nem tudás és a figyelem-férfaszó hosszú dialogok unalmassá tették az estét. Kómvénés „kettős eredmény“ helyett kettős „épület“-ről is beszélt. Szekulits Ida furesa bárónő volt és szerepe teljesen idegen volt rá nézve. A színház hideg volt, mint a farkas-verem.

Szerdán Egry Géza (nem tudjuk vendég-e vagy szerződött tag?) fellépésével Jókai „Dózsa György“ című történelmi színművét adták. Egry a címszerepet adta. Fellépése tetszetős. Hangja kellemes és szenvedélyek festésére alkalmas, de erejével rosszul gazdálkodott, úgy, hogy a harmadik felvonásban már nem esengett. Szerepét nem gondolta jól át, mert különben nem követte volna el azt a hangsúlyozási hibát, a mellyel a szalagot kéri jósót így utasította el: „Kérj egy kád ezüstöt, hamarabb megkaphatod!“ A börtön-jelenetben meg Rózsa halálát nem a lemondás fájó hangján, hanem emelkedett hangszavallással adta tudtára Csáky Lóranak. Bagi (Barnabás) jól dolgozta ki szerepét. K. Breznay Anna (Hegedős, költő) felekelt pathosszal szavalt verseiért kapott megérdemelt tapsokat. Mátyás kevés méltósággal adta Szapolyait.

— r — a.

Színházi bonbonok.

Mióta olyan üres volt a színház az „Egér“-t, kimint az a közmondás a divatból, hogy „szegény mint a templom egere“ — a színház Egerei szegényebbek.

A közönség is úgy tett, mint Bodrogi Lina, az Egér, úgy jött, hogy senki sem vette észre.

Azt írják, hogy Nagy Gyula jól állt a meg helyét, mint Loriot. Pedig nem is volt más dolga, mint hogy tántorogjon.

Ha az igazgató azt tartja Dózsa elégetésének lehető legbivőbb bemutatásának, hogy egy piros karos-székbe ülteti, ezzel csak azt igazolja, hogy a lehetőség határai mily nagyon relatívek. Mi azt hitük ily igézet után, hogy legalább is egy kicsit megpörkölik Dózsa-t.

Egri Géza oly magas hangon szavalt, hogy azt hittük tenorista. És ezen véleményünkben még megerősített az, hogy a III. felvonásig szerencsésen berekedt, mint egy igazi tenorista.

Dózsa előadásában oly összevissza ment a csata-kép, hogy a színpad szégyenletében, az időelőtt legördülő függönybe burkolózott.

— pataj —

Gróf Ráday Gedeon, a szegedi kir. biztos.

Alig hisszük, hogy az olvasó közönség körében találozunk olyan egyént, ki ama nagy terjedelmű bűnperről — melynek színterét a ma már romokban álló híres szegedi vár képezte — nem hallott vagy nem olvasott volna. Egy olyan bűnperről, melynek szálai nemcsak az ország legkülönbözőbb részeit hálózák be, de az ország határait messze túlhaladva, hurkaikba kerítették a bünszövegeteknek külföldi képviselőit is. Bárkire nézve is e bűnper igen érdekes tanulmányt képez, de kiválóan érdeklő azokat, kik lélektani tanulmányokkal foglalkozva, és a tudomány révén elért bűnügyek eredményekben találják fel legkedvesebb örömeiket.

A legügyesebb és legfurfangosabb gazembereknek színe-java gyűlt itt össze, kiktől ószinte önbeméroró valomások — minden erőszakos eszköz alkalmazása nélkül — kinyerni, egyik legnehezebb feladatát képezte a vizsgálóbírói helyesen felfogott hivatásnak. Hogy ez sikerült: gróf Ráday érdeme, ki az emberi gyarló indulatokat és érzéseket céljainak elérésére felhasználni tudta.

Egyedül azonban azt nem érthette el, azért maga körül céljaira alkalmas, kitűnő táborokat szervezett. Önkényt érthetőleg különös lelkiismeretességgel feladatta meg ennek tagjait és kit-kit a maga helyén alkalmazva, az általuk elért sikereket, centripetal erővel egy központ — maga — körül összpontosította. Hogy a tagoknak megválasztásában miként járt el s minő helyes tapintat és eszme vezérelte őt ezen irányban, erre nézve az egyes hírlapokban igen számos közlemény jelent meg. Eppen erre vonatkozólag mi egy — gr. Rádayt kitűnően jellemző és hitelt érdemlő biztos forrásból hallott, — esetet óhajunk ismeretessé tenni, mely fogalmat nyújt nekünk ama rejtélyesnek látszó kules mibenlétéről is, mely gr. Rádaynak lélekismerésen alapuló fényes tehetségét igazolja.

Midőn gr. Ráday a szegedi kir. biztosságot elfogadva az azidőben rendkívül elhatárolódott rablóbanda kiirtására vállalkozott, nála igen számos — ugynevezett rendőrségi kapacitás — jelentkezett, felajánlván szolgálataikat. Gr. Ráday ezeknek egyikét sem utasította ridegen vissza, hanem tért és alkalmat nyujtván tehetségeiknek érvényesítésére, az így létesült eredményekből tette függővé elhatározását. A jelentkezők között különösen kivált egy, kinek a büntügyi eljárások terén különös érdemei voltak és a kinek ügyessége és szakismerete gr. Ráday előtt is teljesen ismeretes volt.

Teljes készséggel fogadta el tehát ennek ajánlkozását és azonnal egy igen kényes és nehéz feladattal bízta meg, melynek sikere alkalmaztatásának is próbakövéte képezte. E feladat egy igen előkelő társadalmi állást elfoglaló egyénnek feltűnés nélküli elfogadásában állott, ki vagyoniilag is kiváló szerepet vitt a társadalomban. A korábbi években ő is egyik jelentékeny, elszánt tagja volt a bünszövetkezetnek, de intelligens társadalmi állása miatt a nemezisnek boszóló karját eddig elkerülte. A gyűmölcs azonban megérett s ő a némely gonosztétőt saját szerűben jellemző ösztönrel megérezte gr. Ráday megjelenésében a kellemetlen peccenyellatott, azért szökést tervezett, melyről azonban gr. Ráday, kémei útján alaposan értesült.

Ismerte tehát a szökési tervnek csaknem minden egyes részletét, azért ezeket leendő intimszűk tudtára adva, ezt az illető egyénnek elfogásával bízta meg. Oly módon azonban, hogy — mivel a szökési terv alapját egy vasúti irány képezte, — egy bizonyos vasúti állomáson a szökésre választott vonat feltartóztatva, az elfogatást feltűnés nélkül foganatosítsa. A kellő előleggel ellátott rendőr-táborok jelölt azonnal a megjelölt vasutállomásra utazott, az érkező gyorsvonatot bevárando. De mivel ezen állomás a gyorsvonatok részére megálló helyet nem képezett, azért a vasúti állomásfőnökkel közölte, a vonat feltartóztatását elrendelő felsőbb hatósági meghagyást.

Az állomásfőnök azonnal megállást jeleztetett, minek folytán az állomásra berobogott vonat, — melynek utasai e rendkívüli körülmény által meglepetve, kíváncsian tódultak az ablakokhoz, — megállott. A megbízott rendőr minden egyes kocsisztyált tüzetes szemle alá vett, melynek egyik első osztályú kőpéjében feltalálta, sarokba vonult, de a kimerítően megadott személyleírás után azonnal felismert és keresett emberét. A feltűnést elkerülendő, jelt adatott tehát az indulásra, miközben fegyvert szegezve, előkelő utitársát a törvény nevében fogolynak nyilvánította.

A láthatólag rendkívül megrezent utas, kezdetben igen élénken tiltakozott e merénylet ellen, de a szabályszerűen kiállított elfogatási parancs elolvasása után látszólag teljesen megadta magát sorsának. Menetközben azonban könyörgésre fordította a dolgot és hivatkozva a szegény és gyalázatra, mely elfogatásának közismertessé tételével teljesen ártatlan családját éri, éber órnek mesés ígéretekkel tett, hogy őt szabadon bocsássa. De sikertelenül.

Egy mentőgondolattól megragadva, pénzes tárcáját vette elő és a mozdulataira készen tartott fegyverrel figyelő őret egy ezres bankjeggyel kínálta meg, ki ezt egy meghatározhatatlan mozdulattal utasította vissza. De egy második ezres már megtörte a merev ellenállást és a fogoly a következő állomáson megszabadult kerülhetetlenül látszott üldözötétől.

Elegendő időt hagyva a szökés sikeres foganatosítására, jelentkezett gr. Ráday előtt a kiküldött számot adandó eljárásról. Jelentése szerint a kérdéses utas a jelzett vonaton nem volt feltalálható. Gr. Ráday ezen balsikertől nem látszott meglepetve lenni.

„Tudtam, tudtam, — mondá — hogy ez a gazember újra kiklikl közénk közül. Eszünkön túljárva, az ellene szőtt legügyesebb halót is szétépi bámulatos ravaszságával. No de se baj! Majd csak hurokra kerítjük még ezt a finom gazembert is.“

E szavak után szigorú tekintetét vetve az előtte állóra, így szólott hozzá: „Igaz, hogy el ne felejtsem, legyen csak kérem olyan szives visszaadni azt a két darab ezres bankjegyet, melyet azon utas által — ki egyike legügyesebb közégeimnek — én adtam önnek.“

Mintegy villámsapástól lesújtott állott mereven gr. Ráday előtt a rendkívül meglepett rendőrségi és csaknem teljesen üntudatlanul nyujtotta át gr. Rádaynak a kért ezreket. Gr. Ráday pedig e szavakkal vett tőle bucsút: „Mindezek után úgy hiszem, be fogja látni, hogy céljaim kivételére őnt nem alkalmazhatom.“

Előadtuk a történetet úgy, a miként ezt hitelt érdemlő forrásból hallottuk. Ha talán betűről-betűre nem is felel meg teljesen a valóságnak, de fővonásaiban igaz és gr. Rádayt kitűnően jellemző, érthetővé teszi előtűnt az általa elért bámulatos sikereket. Tűzpróbákat kiállított kiváló ügyességű egyénekből állította össze táborokat, kiknek tapintatos, helyes megválasztása tetőzi be gr. Ráday kiváló érdemeit.

Papp László.

*) Az az egyén, kit Ráday elfogatni rendelt, Kormos Béla, je lenleg versei kir. közjegyző, Ráday jobbkeze volt Laucsik Mátén kívül

